# U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce **J. L.**, zastoupeného JUDr. Jaroslavem Skákalem, advokátem se sídlem Nádražní 24, Semily, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, ve věci námitky podjatosti uplatněné žalobcem proti soudkyni Nejvyššího správního soudu JUDr. Dagmar Nygrínové v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 9. 2010, č. j. 29 Cad 69/2008 - 150, vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 4 Ads 155/2010,

**takto:**

Soudkyně Nejvyššího správního soudu JUDr. Dagmar Nygrínová **není vyloučena** z projednávání a rozhodování ve věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 4 Ads 155/2010.

## O d ů v o d n ě n í :

### I.

[1] Krajský soud v Hradci Králové shora označeným rozsudkem zamítl žalobu, kterou žalobce brojil proti rozhodnutí žalované ze dne 31. 10. 2008, čj. X; tímto rozhodnutím žalovaná zamítla žalobcovu žádost o plný invalidní důchod. Proti uvedenému rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost. Nejvyšší správní soud poté, co mu byla věc předložena k rozhodnutí, poučil účastníky řízení, že v dané věci bude podle rozvrhu práce rozhodovat čtvrtý senát (ve složení JUDr. Dagmar Nygrínová, JUDr. Marie Turková a JUDr. Jiří Palla) a že v případě dlouhodobé nepřítomnosti některého ze jmenovaných soudců může být senát doplněn některým ze soudců třetího senátu (jimiž jsou JUDr. Jaroslav Vlašín, JUDr. Petr Průcha a JUDr. Milan Kamlach). Současně je soud poučil o možnosti uplatnit námitku podjatosti uvedených soudců. Na tento přípis reagoval zástupce stěžovatele podáním, v němž soudu sdělil, že přes poučení, které stěžovateli poskytl ohledně možné důvodnosti námitky podjatosti, tento trvá na tom, aby byla namítnuta podjatost těch soudců, na něž nějakým způsobem dopadá nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10 (všechna zde uváděná rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na http://nalus.usoud.cz). Stěžovatel se cítí být poškozen minulým režimem, tvrdí, že byl veden jako osoba tomuto režimu nepřátelská a proto

nemohou jeho věc rozhodovat soudci s komunistickou minulostí, konkrétně předsedkyně senátu JUDr. Dagmar Nygrínová a náhradníci JUDr. Jaroslav Vlašín a JUDr. Petr Průcha.

[2] K námitce podjatosti se vyjádřili soudci JUDr. Dagmar Nygrínová, JUDr. Jaroslav Vlašín a JUDr. Petr Průcha. Ti shodně uvedli, že k účastníkovi řízení ani k věci nemají žádný vztah, který by zavdával příčinu k pochybnostem o jejich nepodjatosti, a to i se zřetelem k nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 517/10, o jehož existenci stěžovatel podjatost uvedených soudců opřel.

## II.

[3] Námitka podjatosti byla postupem podle § 8 odst. 5 věty páté zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s."), předložena k rozhodnutí prvnímu senátu Nejvyššího správního soudu, který o ní uvážil následovně.

[4] Stěžovatel namítl podjatost předsedkyně senátu, kterému připadlo rozhodování o jeho kasační stížnosti, a dvou soudců z odlišného senátu. K podobné situaci se již vyjadřoval Nejvyšší správní soud např. v usnesení ze dne 18. 5. 2006, č. j. Nao 32/2005 - 34. Zde konstatoval, že v případě, kdy je „*účastníkem vznesena námitka podjatosti všech soudců určitého soudu, a přitom je již zřejmé, kterému soudci (soudcům) je či bude věc přidělena, je účelné se zabývat otázkou podjatosti jiných než těchto soudců jen za předpokladu, že u nich bude shledán důvod k vyloučení (...) I při posuzování námitky podjatosti totiž nutno respektovat zásadu hospodárnosti řízení, která v daném případě velí postupovat tak, aby podjatost jednotlivých soudců byla prověřována jen dotud, dokud se nenajde potřebný počet soudců, kteří jsou ve vztahu k věci nepodjatí a kteří tedy ve věci mohou jednat a rozhodovat.*" Z tohoto důvodu se první senát zdejšího soudu zabýval nejprve námitkou podjatosti předsedkyně čtvrtého senátu a až pokud by shledal, že je tato skutečně v dané věci podjatá, posoudil by rovněž námitku podjatosti soudců třetího senátu, kteří dle rozvrhu práce v případě potřeby své kolegy ze čtvrtého senátu zastupují.

## III.

[5] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci „*vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*" Podle § 8 odst. 5 věty čtvrté s. ř. s. musí účastník řízení námitku podjatosti zdůvodnit a uvést konkrétní skutečnosti, z nichž podjatost soudce dovozuje.

[6] Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu plyne, že nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námitky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce

v konkrétním případě. Jak se k této otázce vyjádřil Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o jeho nepodjatosti; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nález ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, N 127/6 SbNU 429). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem osob zúčastněných na řízení vedou. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nález ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, N 98/23 SbNU 11).

[7] Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. totiž představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak jak zákon tuto příslušnost stanovil, je tato zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný.

[8] Nejvyšší správní soud i Ústavní soud tak konstantně judikují, že poukaz na členství určitého soudce v KSČ ke dni 17. 11. 1989 není sám o sobě důvodem k jeho vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci. K tomu, aby byla založena podjatost soudce pro jeho bývalé členství v KSČ, by musely přistoupit i další, specifické okolnosti projednávané věci. Jak uvedl Ústavní soud např. v usnesení ze dne 17. 9. 2009, sp. zn. IV. ÚS 682/09: „*prosté členství v KSČ není skutečností, jež by obecně vylučovala soudce z rozhodovacího procesu. Míru nezávislosti soudce (např. i s ohledem na jeho bývalé angažmá v KSČ) je tudíž nutno posuzovat v každém případě s přihlédnutím k jeho jedinečným okolnostem.*“

[9] Stěžovatel v nynějším případě opírá svou námitku podjatosti soudkyně s komunistickou minulostí o odkaz na nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10. Nejvyšší správní soud proto považoval za vhodné, i s ohledem na mediální ohlas a reflexi tohoto nálezu, blíže posoudit a vyložit, zda tento nález něco změnil na závěrech dosavadní judikatury týkající se podjatosti soudců a jejich politické angažovanosti.

[10] Předně je třeba uvést, že Ústavní soud rozhodoval ve věci týkající se poskytnutí informace o členství soudců v KSČ. Jeho obsáhlá argumentace je tak zaměřena především na obhájení teze, že veřejnost má právo na poskytnutí takové informace. To, jak by s tímto údajem mělo být dále nakládáno a jaké by z něj měly být vyvozeny důsledky, je již další záležitostí a i sám Ústavní soud se k ní vyjadřuje spíše zdrženlivě.

[11] Ústavní soud předmětný nález pojal zejména jako příspěvek k širšímu společenskému procesu vyrovnávání se s nedemokratickou minulostí, jak o tom svědčí např. dlouhá citace ze slavného díla Karla Jasperse *Otázka viny* (Praha: Academia, 2006), v němž se zmiňovaný filosof podrobně zabýval nacistickou minulostí Německa (viz bod 31 nálezu). V tomto směru Ústavní zřetelně navázal na svou starší judikaturu, např. na nález

ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05, v němž rovněž zasadil do kontextu debat o vyrovnání se s minulostí spor soudkyně, která se cítila dotčena na své cti tím, jak média referovala o její profesní minulosti v období před rokem 1989. Ústavní soud již zde vyložil, že profesionální čest a dobrá pověst soudců náleží do veřejné sféry a že je namístě otevřený přístup k údajům spadajícím do této sféry, který by veřejnosti umožnil „*informovaně diskutovat a analyzovat profesní zkušenosti soudců v návaznosti na způsob jejich rozhodování.*“ (bod 39 nálezu sp. zn. IV. ÚS 23/05).

[12] Podle nálezu sp. zn. I. ÚS 517/10 spočívá význam zpřístupnění údajů o členství soudců v KSČ v té nejobecnější rovině právě v umožnění vést informovanou diskusi o celé řadě otázek týkajících se jak minulosti, tak současnosti justice. Pouze takto bude např. možno fundovaně analyzovat, zda existuje nějaká (a případně jaká) souvislost mezi někdy kritizovaným způsobem rozhodování soudců a jejich členstvím v KSČ atd. Stejně tak bude touto cestou vyvolán tlak na individuální sebereflexi dotčených soudců. Konečně také může informační otevřenost přispět k posílení legitimity justice. Její uzavřenost totiž spíše ještě přiživuje různé spekulace, a tak transparentnost v tomto ohledu může autoritu justice jako celku pouze posílit.

[13] Ústavní soud však zdůraznil, že vést onu diskusi, po které volá, a odpovídat na naznačené otázky, přísluší zejména občanské společnosti (viz bod 46 nálezu). Stejně tak je dle Nejvyššího správního soudu zřejmé, že cílem Ústavního soudu nebylo vyvolání atmosféry „honu na čarodějnice“, v níž by byli všichni „komunističtí soudci“ bez dalšího postihováni. Ostatně i Karl Jaspers ve výše odkazovaném díle rozlišil mezi různými pojmy viny - mezi vinou kriminální, politickou, morální a metafyzickou, z nichž pouze v prvním případě je hodnotící instancí soud, u dalších pak moc a vůle vítězova, vlastní svědomí a Bůh. Stejně tak varoval ve vztahu k provádění očisty národa před přílišným myšlením v pojmech kolektivů, všechna skutečná proměna se na tomto poli dle Jasperse děje díky jednotlivcům a v jednotlivcích.

[14] Ústavní soud proto také v citovaném nálezu na několika místech rozlišil mezi zmiňovanou společenskou diskusí a rozhodováním o námitkách podjatosti soudců (např. bod 39). I zde tak Ústavní soud uvádí, že vliv členství soudce v KSČ na jeho nestrannost a nezávislost je třeba posuzovat nikoliv paušálně, ale „*případ od případu*“ (bod 23), a že účastník řízení musí „*ohledně každého soudce, jehož podjatost namítá, uvést konkrétní skutečnosti, pro něž má za to, že soudce je z projednávané věci vyloučen*“ (bod 67).

[15] Jak je tedy patrno, Ústavní soud ve vztahu k rozhodování o námitkách podjatosti soudců v zásadě setrval na závěrech předchozí (výše rekapitulované) judikatury. Uvedl sice, že jedním z důvodů, pro něž je nutno poskytovat informace o členství soudců v KSČ, je to, že daná skutečnost může založit podjatost soudce v určitých věcech. Zároveň však dodal, že posouzení takové podjatosti se musí řídit stejnými kritérii, jako posuzování podjatosti z jiných důvodů; i v tomto případě je tedy třeba zkoumat, zda vztah soudce ke konkrétní věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že tento nebude moci nebo schopen nezávisle a nestranně rozhodovat.

[16] V nyní posuzované věci stěžovatel namítl, že byl dřívějším režimem považován za nepřítele a nepřeje si proto, aby jeho spor rozhodovala výše zmíněná soudkyně, která

byla do roku 1989 členkou KSČ. Žádný jiný konkrétní důvod pro námitku podjatosti vůči ní nevznesl.

[17] K tomu lze poukázat na usnesení zdejšího soudu ve skutkově a právně srovnatelné věci ze dne 25. 1. 2011, č. j. Nao 7/2011 - 25. Zde druhý senát Nejvyššího správního soudu uvedl, „*že rozhodování každého soudce je dáno nejen jeho odborností, znalostmi a dovedností vykládat a používat právní předpisy, nýbrž samozřejmě též jeho životními hodnotami, zkušenostmi a postoji. Každý soudce ve svém životě prodělá radostnější i méně radostné chvíle a při překonávání různých životních zkoušek více či méně obstojí. Členství v KSČ v předlistopadovém období mezi takové životní zkoušky nepochybně patří. Pro vstup do KSČ byly nicméně v každém individuálním případě dány zcela konkrétní pohnutky a pokud by soud tyto pohnutky chtěl hodnotit, musel by se zabývat např. tím, v jaké době a v jakém věku k tomuto vstupu došlo, zda k němu došlo v důsledku vlastního přesvědčení, rodinného zázemí anebo spíše jen pod tlakem okolností a vnějšího prostředí, jestli k ukončení členství došlo z vlastní vůle ještě před listopadem roku 1989 anebo až po něm a zejména jakým způsobem se daná osoba během svého členství i po něm ve svém osobním i profesním životě skutečně chovala. Soud má však za to, že takovéto hodnocení spadá spíše do oblasti morálky než práva a odmítá si osobovat právo takovéhoto paušalizujícího posuzování. Samotné členství soudce v KSČ před rokem 1989 totiž soudce apriori nediskvalifikuje z rozhodovací činnosti soudu (...) Představa, že by členství v KSČ, ukončené před více než 20 lety, mohlo mít jakýkoliv reálný vliv na rozhodování soudce ve věci nevydání cestovního dokladu, je však zcela mimo realitu. Argumentace, kterou v tomto směru žalobce naznačuje, by pak ve svých důsledcích dokonce znamenala, že předlistopadoví členové KSČ nejsou oprávněni vůbec vykonávat funkci soudce, což však nejen nekoresponduje se stávající ústavní a zákonnou úpravou, nýbrž dokonce to zdejší soud považuje za nekorektní ke konkrétním jedincům (...)*“.

[18] Předmětem kasační stížnosti stěžovatele v nyní rozhodované věci je návrh na zrušení rozsudku krajského soudu, který posuzoval zamítnutí žádosti o plný invalidní důchod. Nejvyšší správní soud však nevidí ani hypotetickou vazbu mezi takovým předmětem řízení a skutečností, že soudkyně Nygrínová byla v minulosti členkou KSČ. Ani jmenovaná soudkyně sama neuvedla skutečnosti, které by nasvědčovaly existenci jejího vlastního konkrétního zájmu na výsledku řízení. Nejvyšší správní soud proto neshledal důvod pro její vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci pro podjatost a návrh stěžovatele jako nedůvodný zamítl.

**P o u č e n í :** Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. února 2011

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu